

NOWOTNY (34) ai

Oba o jasne.

sg m N nowotny (6). ◊ G nowotn(e)go (4). ◊ A nowotn(e)go (8). ◊ L nowotnym (1). ◊ fN nowotną (1). ◊ n N nowotn(e) (1). ◊ pl N m pers nowotni (3). ◊ G nowotnych (2). ◊ D nowotnym (4). ◊ A m pers nowotn(e) (1). ◊ I m nowotnymi (1) *ModrzBaz*, nowotnémi (2) *ActReg*, *SarnStat*; ~ -émi (1), -(e)mi (1).

Sł stp notuje, Cn s.v. nowak, Linde XVI – XVII w.

1. *Taki, którego dotychczas nie było, który dopiero nastal; inny niż przedtym; niesłychany (11)* : Rádzić to głupi działáią/ Iż się w nowinách kocháią. Nie pátrząc iefli nowotna/ Ma im rzecz być pożyteczna *BierEz* O4v; kthorzy [*Papistowie*] nowotnego Bogá łobie vkowáli/ gdy od włafnych oycow łwoich odpádli. *GrzegRóżn* [K4], Jv; *Mącz* 471c; *HistHel* Bv; Z więtszą pilnością niż przed tym wyrobione/ z przydaniem Pieśni niektorych/ y Píálmow nowotnych. *ArtKanc kt*; A ty Firleiu/ bądź życzliwy moim Nowotnym rymóm/ ábych przodkóm twoim Tym Ínádniéy łłużył *KochFrag* 30.

W przeciwstawieniach: »dawny, stary (2) ... nowotny« (3): práwie od łtworzenia świátá/ ile o tey máterij/ żadne iáko od dawnych ták y od nowotnych píárczow nie łą do tego czáfu wypułczzone *ModrzBazBud* ¶6v; Stárego łługi z iedną winą nie gárdzić/ áby nowotnego ze dwiemá nie dostał. *GostGosp* 1, 1.

W charakterystycznych połączeniach: nowotny(-i, -e) bog (3), pisarze, psalmy, rymy, sługa (2).

W przen (1) : Nie dáýże łie vwodzić tym nowotnym á wymyślnym rozumkom/ ktorym podobno tego potrzebá/ áby imi łzymowáli/ áby ten Bog żadney íłtności nie miał/ bo powiedáią iż iey w píłmie nie máłz. *RejZwierc* 9.

2. *Nowoprzybyły* (6) : Ktorzy iuż wítawicznie tu ná to czekáią/ Iż kto idzye nowotny pilnie łie pytáią. Czego łzuka/ gdzye idzye/ y o czyni łie pyta *RejWiz* 23; Ale tu v was widzę kogoś nowotnego/ A pewnie to musí być nie s kráiu náłzego. *RejWiz* 75; Xenos, Latine hospes, Gość/ nowotny przichodzień. *Mącz* 512b.

W połączeniu szeregowym (1): Stárołtowie mieyfc będąc przychodniámi álbo nowotnémi/ álbo nieosiádlémi [*aut quia novitii vel impossessionati JanStat* 1046] á praw y zwyczáiów mieyfc niewiedząc/ nowé wwodzą zwyczáie *SarnStat* 929.

Szereg: »nowotny a (albo) nieznamy« (2): áby łie wywiádowáli miedzy towarzyszymi y łłuzebniki/ łwemi włyłthkami iefli kogo nowothnego álbo nieznáíomego miedzy nimi niemáłz *BielSpr* 27v, 36v.

3. *Początkujący, będący nowicjuszem w jakimś zawodzie lub stanie; futurus Modrz; neophytus Vulg* (16) : KSiádz ná rezurekcią żaká nowotnego/ Vbrał miáłto Anyoła *RejFig* Dd6v; *RejZwierc* 138; popiół miáłto świátosci nošili/ á náłypawłzy go w wino/ nowotnym kápláńcom dawáli pić/ tákież tym ktorzy ná ich łektę przyłtawáli. *BielKron* 185, 212 [2 r.], 260; *ModrzBaz* 139v; iefli kto nieumie domu łwego rządzić: iákoż pieczę będzie mógł mieć o kościele Bożym? Nie nowotny: áby łpyłzniawłzy/ nie wpadł w potępienie dyabellkie. *WujNT* 1. *Tim* 3/6; A złodzieiek nowotny/ naprzod więc w rynnłtoku Gmerze: potym łię imie dłubác y w łłomoku. *KlonWor* 36.

W charakterystycznych połączeniach: nowotni(-y) kapłańce, mnich (2), papież, starosta, uczeń, złodziejek, żak.

Wyrażenie: »nowotny żołnierz« = novitius, tiro, tirunculus Cn (1): Wiele ich ieft/ którym tákowe wrzędy dawáią tylko względem rodu á bogactw/ ludziom niećwiczonym/ nigdy miedzy nowotnymi żołnierzmi niebywáłym [*nunquam inter tyrones versati*]/ á ledwie w żołnierski reieistr w piánym *ModrzBaz* 115.

Szereg: »nowotny a jeszcze nie ćwiczony« (1): Tyro ac rudis in re aliqua, Nowotny á yefzcze nie ćwiczony vczeń. *Mącz* 471b.

α. *W funkcji rzeczownika (5):* Zaczym Ludzie pierszy, oglądaiąc się na czas sposobny Gospodarstwa swego ochranialiby się Posły bydz aznowotnemi niesiadamymy, iakaby Pracabyła to IchMPP *ActReg* 138.

Wyrażenie: »nowotny w wierze« (2): Rzekł nász wodz żełmy Mámáluchowie: przethoć/ przetoć/ iżeście iefzcze nie zupełney wiáry iáko nowotni w wierze. *BielKron* 456v; *GrabowSet* P4.

Szeregi: »nowotny a jeszcze błędliwy« (1): Nowotne w wierze vtwierdź/ á iefzcze: błędliwe *GrabowSet* P4.

»nowotny a jeszcze też słaby« (1): Bo tymi słowy nic co inźzego pokázował Chrifthus Pan/ [...] y nas też słamych tego vcząc żebyłmy nowotnym á iefzcze też słábym folgować vmieli *CzechEp* 169.

αα. *Nowozaciężny żołnierz (1):* nowothni poimáni wypuľzczáni byli wolno/ bo ci zá muľzenim walczyć muľieli. *BielKron* 384v.

******* *Bez wystarczającego kontekstu (1):* New. Nowy. Nowotny. Novus. *Calag* 364b.

Synonimy: 1. dzisiejszy, inszy, iny, niezwykły, terazniejszy; 3. nieznamomy; α. nowouk.

Cf [NOWACKI], NOWAK, NOWY